

Motion till riksdagen 2021/22:2854

av **Betty Malmberg och Marlène Lund Kopparklint (båda M)**

Vårdnadsdomar, riskbedömning och barn

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att särskilt följa upp domstolsväsendets riskbedömning vid vårdnadsdomar och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att senast 2023 utvärdera införandet av barnkonventionen och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om vikten av att påtala och informera om barns ansvar och skyldigheter och tillkännager detta för regeringen.

Motivering

Den 1 januari i år blev barnkonventionen införd i svensk lagstiftning. Det är ett viktigt beslut för att införa ett ”mer barnrättsbaserat synsätt i all offentlig verksamhet” som regeringen skriver på sin hemsida. Regeringen skriver vidare att ”barnets rättigheter ska beaktas vid avvägningar och bedömningar som görs i beslutsprocesser i mål och ärenden som rör barn”. Detta tycks välbehövligt även om undertecknade har ansett att principen om barnets bästa som återfinns i barnkonventions 3 § borde ha haft samma effekt långt tidigare. Att så inte är fallet visar bland annat det nyhetsinslag i Ekot (Sveriges Radio den 24 augusti 2020) som visade att en majoritet av de 144 vårdnadsdomar som avgjordes i landets tingsrätter under en given period år 2019 inte tog hänsyn till tidigare våld som kan ha förekommit i familjen. Enligt lag ska domstolen alltid göra en riskbedömning vid vårdnadsdomar. Det är därför mycket allvarligt att detta inte sker. Undersökningen visar att det i hela 133 av de granskade vårdnadstvisterna fanns uppgifter om våld, hot eller övergrepp. En riskbedömning gjordes dock bara i 36 av fallen. Det är oacceptabelt. Då undertecknad frågade justitie- och migrationsministern (2019/20:2064) om detta anförde ministern: ”2014 års vårdnadsutredning har lämnat en rad förslag i syfte att stärka barnrättsperspektivet och barns rätt att komma till tals i mål om vårdnad, boende och umgänge. Bland annat föreslår utredningen att barnets rätt att få information och att komma till tals ska tydliggöras i föräldrabalken samt att social-

nämnden ska få höra barn i frågor om vårdnad, boende och umgänge även om vårdnadshavarna motsätter sig detta. Arbete pågår nu inom Justitiedepartementet med att ta fram en lagrådsremiss som bygger på utredningens betänkande.”

Det är djupt otillfredsställande att regeringen inte prioriterade arbetet med denna utredning samtidigt som det är positivt att den nu har levererats och beslutats av riksdagen. Nu är det viktigt att regeringen följer upp utvecklingen inom domstolsväsendet så att dylika nedslående resultat från att underlåta att göra riskbedömningar inte upprepas. På sikt är det också viktigt att följa upp och utvärdera vilken skillnad barnkonventionens införande i lag faktiskt får på barnens situation. I synnerhet eftersom det finns kritik mot att barnkonventionen är otydlig och svårtolkad, trots den vägledning som regeringen presenterat i syfte att förtydliga hur den ska tillämpas. Den har bland annat kritiserats för att inte ge konkret vägledning för exempelvis domstolar eller socialtjänst när domstolar eller socialnämnder ska fatta beslut i enskilda ärenden. En utvärdering av implementeringen av den nya lagen borde göras senast i januari 2023.

Med detta sagt vill vi även poängtera vikten av att tala om barnets ansvar. Då barnkonventionen förs på tal handlar det oftast om barns rättigheter, men det är också viktigt att vi talar om barns skyldigheter. På samma sätt som då vi talar om allemansrätten uppfattar de flesta just friheten, medan det talas desto mindre om kraven på god moral och att visa hänsyn och respekt för andra. Det misstaget får vi inte göra om. Barns ansvars känsla och hänsynstagande är något som måste göras mer bekant då vi talar om dessa frågor. I Finland görs just detta. På deras informationssida till nyanlända, ”Leva i Finland”, presenteras en åldersrelaterad skrivning som tar upp barns och ungdomars rättigheter och skyldigheter ur ett juridiskt perspektiv.¹ Det är ett intressant grepp som borde införas också i Sverige. Detta måtte riksdagen ge regeringen tillkänna.

Betty Malmberg (M)

Marléne Lund Kopparklint (M)

¹ Infofinland.fi, *Barns och ungdomars rättigheter och skyldigheter*, 2021-10-01 (internetkälla: hämtat 2021-10-03).